

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS
2004 m. rugsėjo 9 d.*

Byloje C-70/03

dėl 2003 m. vasario 17 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų
neįvykdymo,

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujama I. Martínez del Peral ir M. França,
nurodžiusių adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Ispanijos Karalystę, atstovaujamą L. Fraguas Gadea, nurodžiusių adresą doku-
mentams įteikti Liuksemburge,

atsakovė,

* Proceso kalba: ispanų.

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann (pranešėjas), teisėjai A. Rosas ir R. Silva de Lapuerta,

generalinis advokatas L. A. Geelhoed,
sekretorius R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

susipažinęs su 2004 m. balandžio 29 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Europos Bendrijų Komisija ieškiniu Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad netinkamai perkeldama į savo vidaus teisę 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29, toliau – direktyva) 5 straipsnį ir 6 straipsnio 2 dalį, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB sutarties ir minėtos direktyvos nuostatas.

- 2 Pagal direktyvos 1 straipsnio 1 dalį ja siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.
- 3 Pagal direktyvos 10 straipsnio 1 dalį valstybės narės turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję ne vėliau kaip iki 1994 m. gruodžio 31 d., turėjo įgyvendinti šią direktyvą.
- 4 Direktyva į Ispanijos teisės sistemą buvo perkelta *Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación* (1998 m. balandžio 13 d. Įstatymas dėl bendrųjų sutarčių sąlygų, 1998 m. balandžio 14 d. *Boletín Oficial del Estado* n° 89, p. 12304, toliau – Įstatymas 7/1998), iš dalies keičiančiu *Ley General 26/1984 para la defensa de los consumidores y usuarios* (1984 m. liepos 19 d. Bendrasis įstatymas dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos, 1984 m. liepos 24 d. *Boletín Oficial del Estado* n° 176, p. 21686, toliau – Pakeistas įstatymas 26/1984).

Ikiteisminė procedūra

- 5 Suteikusi Ispanijos Karalystei galimybę pateikti savo pastabas, 2000 m. gegužės 25 d. Komisija jai išsiuntė argumentuotą nuomonę, kurioje kaltino tuo, kad netinkamai perkėlė direktyvos 5 straipsnį ir 6 straipsnio 2 dalį, bei nurodė per du mėnesius nuo jos gavimo tinkamai į ją atsižvelgti.
- 6 Ispanijos vyriausybė 2000 m. rugsėjo 27 d. laiške nurodė priežastis, dėl kurių ji mano, kad tinkamai perkėlė šias direktyvos nuostatas.

- 7 Kadangi Ispanijos Karalystės pateiktas atsakymas į argumentuotą nuomonę Komisijos nepatenkino, ji pareiškė šį ieškinį.

Dėl pirmojo kaltinimo, kad netinkamai perkeltas direktyvos 5 straipsnis

Ieškinio pagrindas

Direktyva

- 8 Direktyvos 5 straipsnyje nustatyta:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jas visada reikia išdėstyti aiškia, suprantama kalba. Atsiradus abejonių dėl sąlygos reikšmės, interpretuojama vartotojo naudai. Ši taisyklė dėl interpretavimo netaikoma 7 straipsnio 2 dalyje nustatytoms procedūroms.“

- 9 Direktyvos 7 straipsnio 2 dalyje numatyti ieškiniai yra ieškiniai „dėl nutraukimo“, t. y. procedūros „pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra sąžiningos, ar ne, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos bei veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui“.

Nacionalinės teisės aktai

- 10 Pakeisto įstatymo 26/1984 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Atsiradus abejonių dėl sąlygos reikšmės, aiškinama vartotojo naudai“.

- 11 Įstatymo 7/1998 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Neaiškių bendrųjų sąlygų aiškinimo abejonės sprendžiamos prie sutarties prisijungiančios šalies naudai“.

Ieškinio pagrindai ir pagrindiniai šalių argumentai

- 12 Komisija Ispanijos Karalystę kaltina tuo, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas nepatikslino, jog vartotojui palankaus aiškinimo taisyklė nėra taikoma direktyvos 7 straipsnio 2 dalyje nurodytiems grupiniams ieškiniams dėl nutraukimo. Šis nenurodymas gali pakenkti tų ieškinių veiksmingumui, nes pardavėjas ar tiekėjas, remdamasis vartotojui palankesnio aiškinimo taisykle, galėtų pasiekti, jog neaiški sąlyga, kuri gali būti aiškinama kaip nesąžininga, nebūtų uždrausta.

- 13 Ispanijos vyriausybė mano, kad nagrinėjama aiškinimo taisyklė susijusi tik su individualiais ieškiniais ir kad grupinių ieškinių atvejais taikoma objektyvaus aiškinimo taisyklė. Ji priduria, kad nacionaliniuose teisės aktuose, kuriais suteikiama didesnė nei direktyvoje numatyta apsauga, yra nustatytas visais atvejais nesąžiningų sąlygų sąrašas. Sąrašo imperatyvumas neleidžia remtis vartotojui palankiu aiškinimu, siekiant ieškinius dėl nutraukimo padaryti neveiksmingus.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 14 Kaip savo išvados 7 punkte pažymėjo generalinis advokatas, pirmojo kaltinimo atžvilgiu šalys labiau nesutaria ne dėl direktyvos 5 straipsnyje nustatytos pareigos turinio, bet dėl formos bei būdų, kuriais ši pareiga turėtų būti perkelta į vidaus teisę.
- 15 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, nors perkeliant direktyvą nebūtinai reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė priimtų teisės aktą, vis dėlto būtina, jog nagrinėjama nacionalinė teisė veiksmingai užtikrintų visišką direktyvos taikymą, kad šios teisės pagrindu susidariusi teisinė situacija būtų pakankamai tiksli ir aiški, asmenys galėtų žinoti visas savo teises bei prireikus galėtų jomis remtis nacionaliniuose teismuose (žr., *inter alia*, 2001 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandų Karalystę*, C-144/99, Rink. p. I-3541, 17 punktą, 2002 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Švediją*, C-478/99, Rink. p. I-4147 18 punktą).
- 16 Direktyvos 5 straipsnyje taikytinos aiškinimo taisyklės atžvilgiu daromas skirtumas tarp individualaus vartotojo ieškinių ir ieškinių dėl nutraukimo, susijusių su asmenimis ar organizacijomis, atstovaujančiais kolektyviniam vartotojų interesui, paaiškinamas skirtingais šių ieškinių tikslais. Pirmuoju atveju teismai ir kompetingos institucijos turi atlikti jau sudarytos sutarties sąlygos nesąžiningumo vertinimą *in concreto*, o antruoju atveju turi atlikti sąlygos, kuri galėtų būti įtraukta į

dar nesudarytą sutartį, nesąžiningumo vertinimą *in abstracto*. Pirmuoju atveju konkrečiai susijusiam vartotojui palankus aiškinimas yra jam palankus iš karto. Tačiau antruoju atveju, kad prevenciniu būdu būtų pasiektas visiems vartotojams palankiausias rezultatas, esant abejonei, nebūtina sąlygos aiškinti jų naudai. Taigi objektyvus aiškinimas suteikia galimybę dažniau uždrausti neaiškos bei dviprasmiškos sąlygos naudojimą, todėl užtikrinama didesnė vartotojų apsauga.

- 17 Darytina išvada, kad direktyvos 5 straipsnio trečiajame sakinyje esanti nuostata yra norminio bei įpareigojančio pobūdžio taisyklė, kuri suteikia vartotojams teises ir padeda apibrėžti direktyvos siekiamą rezultatą.
- 18 Taigi Ispanijos vyriausybė neįrodė, kad šis rezultatas gali būti pasiektas nacionalinės teisės sistemoje.
- 19 Dėl Ispanijos valdžios institucijų tvirtinimo, kad vartotojams palanki aiškinimo taisyklė yra susijusi tik su individualiais ieškiniais, pažymėtina, jog Ispanijos Karalystė nenurodė jokios savo teisės sistemos nuostatos ar nacionalinio teismo sprendimo, kurie pagrįstų šį argumentą.
- 20 Konstatuotina, kad Pakeisto įstatymo 26/1984 10 straipsnio 2 dalis bei Įstatymo 7/1998 6 straipsnio 2 dalis nustato bendrą vartotojams palankią aiškinimo taisyklę be jokio apribojimo, o Įstatymo 7/1998 12 straipsnyje, susijusiame su grupiniais ieškiniais dėl nutraukimo, nėra jokios išimties dėl šios aiškinimo taisyklės taikymo.

- 21 Šių nuostatų taikymo sritį patvirtina jų užimama vieta nacionalinės teisės aktuose. Pakeisto įstatymo 26/1984 10 straipsnis yra įtvirtintas šio įstatymo II skyriuje, pavadintame „Ekonominių ir socialinių interesų apsauga“, o Įstatymo 7/1998 6 straipsnis yra šio įstatymo I skyriuje, pavadintame „Bendrosios nuostatos“. Šie pavadinimai leidžia suprasti, kad omenyje turimos bendrojo taikymo nuostatos, nenumatančios jokio apribojimo konkrečiu grupinių ieškinių atveju.
- 22 Todėl pirmas kaltinimas pripažintinas pagrįstu.

Dėl antrojo kaltinimo, kad netinkamai perkelta direktyvos 6 straipsnio 2 dalis

Teisinis pagrindas

Direktyva

- 23 Direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, siekdamos užtikrinti, kad vartotojas neprarastų šia direktyva teikiamos apsaugos, Bendrijai nepriklausančios valstybės teisę pasirenkant kaip sutarčiai taikytiną teisę, jei ta sutartis yra artimai susijusi su valstybių narių teritorija.“

Nacionalinės teisės aktai

- 24 Pakeisto įstatymo 26/1984 10a straipsnio 3 dalyje numatyta:

„1980 m. Romos konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės 5 straipsnyje nustatytais sąlygomis Vartotojų apsaugos nuo nesąžiningų sąlygų taisyklės yra taikomos neatsižvelgiant į šalių pasirinktą sutarčiai taikytiną teisę.“

- 25 Įstatymo 7/1998 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Nepažeidžiant tarptautinių sutarčių ir konvencijų nuostatų, (šis įstatymas) taikomas sutartims, kurioms taikoma užsienio teisė, jeigu prie sutarties prisijungianti šalis aiškiai išreiškė savo sutikimą Ispanijos teritorijoje ir jeigu jos nuolatinė gyvenamoji vieta yra šioje valstybėje.“

Romos konvencija

- 26 Pagal Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, atviros pasirašymui Romoje nuo 1980 m. sausio 19 d. (OL L 266, p. 1, toliau – Romos konvencija), 5 straipsnio 1 dalį šis straipsnis taikomas „sutartims, kurių dalykas yra prekių tiekimas ar paslaugų teikimas fiziniam asmeniui (vartotojui) tokiu tikslu, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo verslu ar profesija, taip pat tokio tiekimo ar teikimo

finansavimui skirtoms sutartims“. (Neoficialus vertimas) Pagal minėto 5 straipsnio 4 ir 5 dalis šio straipsnio nuostatos netaikomos vežio sutarčiai, išskyrus, jeigu tokia sutartis už vieną bendrą kainą numatyto bendras vežio ir apgyvendinimo paslaugas; taip pat netaikomos paslaugų teikimo sutarčiai, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos tik kitoje valstybėje nei ta, kurioje jis turi nuolatinę gyvenamąją vietą.

27 Romos konvencijos 5 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Šalių pasirinkta taikytina teisė neatima vartotojo teisės į apsaugą, teikiamą valstybės, kurioje jis turi nuolatinę gyvenamąją vietą, imperatyvios teisės normos:

— jei toje valstybėje prieš sudarant sutartį jam buvo pateiktas konkretus pasiūlymas ar reklama ir jis pats toje valstybėje buvo ėmęsis visų reikiamų veiksmų sutarčiai sudaryti,

arba

— jei kita sutarties šalis ar jos atstovas gavo vartotojo užsakymą toje valstybėje,

arba

- jei sutartis yra dėl prekių pardavimo ir vartotojas vyko iš tos valstybės į kitą valstybę bei ten pateikė užsakymą, su sąlyga, kad kelionę surengė pardavėjas, siekdamas vartotoją paskatinti pirkti.“ (Neoficialus vertimas).

Teisiniai pagrindai ir šalių argumentai

- 28 Komisija tvirtina, jog direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi siekiama, kad visi vartotojai būtų apsaugoti visose su pardavėju ar tiekėju sudaromose sutartyse, o Pakeisto įstatymo 26/1984 10a straipsnis tokią apsaugą numato tik kai kurioms sutartims, t. y. toms, kurios numatytos Romos konvencijos 5 straipsnio 1 dalyje, ir tik tada, kai patenkintos tam tikros sąlygos, t. y. tos, kurios reikalaujamos pagal minėto 5 straipsnio 2 dalį. Šios sąlygos yra labiau ribojančios nei direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje numatytas vienintelis reikalavimas, kad sutartis būtų „artimai susijusi su valstybių narių teritorija“.
- 29 Ispanijos vyriausybės teigimu, iš nuoseklaus su vartotojų apsauga nuo nesąžiningų sąlygų susijusių nacionalinių nuostatų aiškinimo matyti, kad jos yra imperatyvios, neatsižvelgiant į tai, kokią sutarčiai taikytiną teisę šalys pasirinko. Ji tvirtina, kad Įstatymo 7/1998 3 straipsnio 2 dalis numato imperatyvų šių nacionalinių nuostatų

taikymą, t. y. direktyva suteiktos apsaugos taikymą, sutartims, kurioms taikoma užsienio teisė, kai prie sutarties prisijungianti šalis Ispanijos teritorijoje aiškiai išreiškė savo sutikimą ir kai jos nuolatinė gyvenamoji vieta yra šioje valstybėje. Taigi terminas „artimai susijusi su valstybių narių teritorija“ direktyvos 6 straipsnio 2 dalies prasme šiuo atveju reiškia sutartis, susijusias su Ispanijos teise.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 30 Kaip matyti iš direktyvos šeštos konstatuojamosios dalies, direktyva siekiama „apsaugoti pilietį kaip vartotoją, įsigyjant prekes ar paslaugas pagal sutartis, kurioms taikomi kitų valstybių narių įstatymai“ (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Nyderlandų Karalystę* 18 punktą ir minėto sprendimo *Komisija prieš Švediją* 18 punktą). Direktyvos 6 straipsnio 2 punktą šią nuostatą papildė. Kaip matyti iš šios direktyvos dvidešimt antros konstatuojamosios dalies, šia nuostata siekiama užkirsti kelią pavojui, jog tam tikrais atvejais, sutarčiai taikytina teise pasirinkus Bendrijai nepriklausančios valstybės teisę, vartotojas neteks Bendrijos garantuojamos apsaugos. Dėl šio tikslo ta direktyva sutartiniuose santykiuose, susijusiuose su Bendrijai nepriklausančia valstybe, numato apsaugą, kurią ji suteikia vartotojams sutartiniuose santykiuose Bendrijos viduje, jeigu sutartis artimai susijusi su valstybių narių teritorija.
- 31 Kai dėl direktyvos teikiamos apsaugos dalykinės taikymo srities, iš direktyvos 1 straipsnio 1 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies matyti, kad ji apima tarp pardavėjo ar tiekėjo bei vartotojo sudarytų visų sutarčių sąlygas, dėl kurių individualiai nebuvo derėtasi. Kaip teisingai teigia Komisija, Pakeisto įstatymo 26/1984 10a straipsnio taikymo sritis yra siauresnė, nes jis taikomas tik Romos konvencijos 5 straipsnio 1, 4

ir 5 dalyse nurodytoms sutarčių rūšims. Vis dėlto, kaip teigė Ispanijos vyriausybė, ši spraga užpildyta Įstatymo 7/1998 3 straipsnio 2 dalimi, kuri taikoma visoms sutartims, sudarytoms pagal bendrąsias sąlygas individualiai nesiderant.

- 32 Dėl sąsajos su Bendrija direktyvos 6 straipsnio 2 dalis nurodo tik tai, kad sutartis turi būti „artimai susijusi su valstybių narių teritorija“. Šia bendrojo pobūdžio fraze siekiama sudaryti galimybę atsižvelgti į įvairius sąsajos elementus pagal konkrečiu atveju egzistuojančias aplinkybes.
- 33 Nors sąmoningai plati artimos sąsajos („artimai susijusi“) sąvoka, kurią Bendrijos teisės aktų leidėjas pasirinko, gali būti sukonkretinta prielaidomis, ji negali būti apribota iš anksto nustatytais sąsajos kriterijais, pavyzdžiui, Romos konvencijos 5 straipsnyje numatytais kumuliacinėmis sąlygomis dėl nuolatinės gyvenamosios vietos ir sutarties sudarymo.
- 34 Remiantis šia nuostata tiesiogiai dėl Pakeisto įstatymo 26/1984 10a straipsnio bei netiesiogiai dėl Įstatymo 7/1998 3 straipsnio 2 dalies, Ispanijos teisės sistemos nuostatos, kurios laikomos perkeliančiomis direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, numato apribojimą, nesuderinamą su direktyvoje nustatytos apsaugos lygiu.
- 35 Darytina išvada, kad antrasis kaltinimas taip pat pagrįstas.

- 36 Tokiomis aplinkybėmis konstatuotina, kad netinkamai perkeldama į savo vidaus teisę direktyvos 5 straipsnį ir 6 straipsnio 2 dalį, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB sutartį ir minėtą direktyvą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 37 Pagal Darbo reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Ispanijos Karalystė pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **Netinkamai perkeldama į savo vidaus teisę 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 5 straipsnį ir 6 straipsnio 2 dalį, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB sutartį ir minėtą direktyvą.**
2. **Priteisti iš Ispanijos Karalystės bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.